

Leskaart - Status, erkenning en de verleidingen van het snelle geld

Voor docenten kan het voeren van gesprekken in de klas met leerlingen of studenten over maatschappelijke thema's als lastig worden ervaren. Bijvoorbeeld omdat de thematiek ver van je af staat, omdat het lastig is te schatten is hoe de jongeren gaan reageren, of omdat je het gevoel hebt de juiste handvatten of kennis te missen om te kunnen beginnen.

Deze leskaart is ontwikkeld ter ondersteuning van één of meerdere lessen over status, erkenning en de verleidingen van het snelle geld. Steeds vaker worden jongeren gevraagd om een bepaalde klus te doen of een opdracht uit te voeren. Het gaat hierbij vaak om activiteiten die raken aan ondermijnende criminaliteit. Gelukkig krijgt niet elke jongere hiermee te maken, maar het is wel belangrijk dat hierover gesproken wordt om ze bewust te maken hoe makkelijk je hierbij betrokken kan raken. Daarmee stellen we jongeren in staat om signalen makkelijker te herkennen in hun eigen omgeving en hierover in gesprek te gaan met hun vrienden. Daarnaast willen we hen op een positieve manier zelf aan het denken zetten over hoe je dergelijke situaties zou kunnen voorkomen.

**WIE
GRIJPT
IN?**

DOELEN

DE LESKAART BESTAAT UIT:

- Een kennisoverzicht gericht op de verleidingen van het snelle geld, status en erkenning;
- Handvatten voor docenten om zelf de dialoog aan te gaan in de klas;
- Een lesopzet met verschillende werkvormen die met de klas doorlopen kunnen worden.

DE DOELEN VAN DE LESKAART ZIJN ALS VOLGT:

- Docenten krijgen kennis, handvatten en werkvormen die eraan bijdragen dat zij zelf makkelijker het gesprek in de klas kunnen voeren over lastige thema's zoals ondermijnende criminaliteit, de rechtsstaat en veiligheid.
- Jongeren leren door middel van een dialoog te luisteren, hun mening te formuleren, en kritisch te reflecteren op hun eigen denken en handelen.
- Jongeren worden bewust van de manieren waarop zij zelf of mensen in hun omgeving met het doen van een 'klus' (die later crimineel blijkt te zijn) of de verleidingen van het snelle geld te maken kunnen krijgen zodat ze dit in het vervolg makkelijker kunnen herkennen en hierover het gesprek kunnen aangaan.
- Jongeren worden bewuster van de positieve kanten die er zijn als je op een legale manier je geld verdient.

Deze themaleskaart is ontwikkeld door Diversion en het OM in samenwerking met het Ministerie van Justitie en Veiligheid, vanuit het lesprogramma Wie Grijpt In?. De themaleskaart is beschikbaar voor iedere docent van het VO en mbo, en zelfstandig in te zetten. Heb je interesse om deel te nemen aan het volledige lesprogramma? Neem dan contact op met Diversion via info@diversion.nl.

AAN DE SLAG

TER VOORBEREIDING

We raden aan om ter voorbereiding de dialooghandvatten en het kennisoverzicht te lezen. Zo kun je in de klas een veilige sfeer waarborgen, en de grenzen van de rechtsstaat bewaken.

LESOPZET

Een mogelijke volgorde voor een volledige les is:

- Introductie
- Een waardenverkenning
- Het behandelen van één of twee casussen
- Afsluiten met de oefening burgemeester voor een dag of klassikale reflectie

We raden aan om in ieder geval uitgebreid stil te staan bij de casuïstiek. Wanneer er daarna geen ruimte is voor de laatste oefening, neem dan in ieder geval de tijd voor een klassikale reflectie, zoals omschreven in fase 3 van de dialooghandvatten.

NA DE LES

Het kennisoverzicht en de dialooghandvatten kunnen als basis dienen voor extra werkvormen. Nieuwsberichten of actuele gebeurtenissen uit de omgeving kunnen hierbij ingezet worden als casus.

Heb je vragen of opmerkingen over deze themaleskaart? Neem dan contact op met Diversion via info@diversion.nl.

Kennisoverzicht

OMGAAN MET VERLEIDINGEN VAN HET SNELLE GELD EN HET VERLANGEN NAAR ERKENNING

Jongeren zijn tot hun 24e nog volop in ontwikkeling. Dit zorgt ervoor dat zij in de keuzes die ze maken, niet altijd bezig zijn met de consequenties op de lange termijn. Juist keuzes die op korte termijn iets opleveren, spannend zijn of plezier geven zijn interessant. Dat maakt jongeren kwetsbaar. Voor sommige jongeren zorgt dat er bijvoorbeeld voor dat zij online spullen bestellen terwijl ze geen geld hebben en dan kiezen voor achteraf betalen via Klarna, dat ze online gaan gokken via Toto, maar ook dat zij makkelijker vallen voor de verleidingen van het snelle geld of een 'klus' voor iemand doen om erbij te horen. Jongeren worden hierbij gerekruteerd door criminelen en gevraagd om een opdracht uit te voeren, door bijvoorbeeld even op de uitkijk te staan of een pakketje weg te brengen. Voor jongeren voelen dit vaak als onschuldige verzoekjes om snel geld te kunnen verdienen of om erbij te kunnen horen. Dat hier risico's aan zitten en het vaak strafbaar is, beseffen ze zich niet altijd.

**WIE
GRIJPT
IN?**

HOE WORDEN JONGEREN BENADERD?

Jongeren worden op verschillende manieren benaderd met de vraag of ze een 'klus' of bepaalde opdracht willen doen. Via (vage) vrienden of bekenden uit de buurt, in en rondom de school en veelal via sociale media (denk aan Telegram, Snapchat). Voor hen lijkt dit in eerste instantie niet gevaarlijk en zij hebben niet altijd door dat het om iets strafbaars gaat: je pinpas even uitlenen zodat iemand anders daarmee geld op kan nemen, op de uitkijk staan of een pakketje waarvan je de inhoud niet kent wegbrengen. En als tegenprestatie krijgen ze er geld of dure spullen voor terug.

GROOMING

Jongeren worden daarnaast ook steeds vaker 'gegroomd'. Dit proces duurt vaak wat langer. Hierbij wordt eerst echt ingezet op het winnen van het vertrouwen van een jongere, bijvoorbeeld door vrienden te worden en een jongere dure sneakers cadeau te doen of geld te geven om iets te kopen. Vervolgens eisen ze na een tijdje een tegenprestatie van de jongere, bijvoorbeeld even op de uitkijk staan, en kom je er als jongere niet meer makkelijk uit.

WAAROM IS HET AANTREKKELIJK VOOR JONGEREN?

→ Sociale status krijgen: Jongeren willen er graag bij horen, belangrijk gevonden worden of willen erkenning krijgen vanuit een (criminele) groep waar ze naar opkijken.

→ Verleidingen die op de loer liggen: Denk aan het idee van op een snelle en makkelijke manier je geld verdienen. Maar ook de aantrekkelijke levensstijl en de mooie dure spullen die je hiermee kunt krijgen, zoals dure sneakers, (merk)kleding en telefoons.

→ Spanning, opwinding en het opzoeken van risico's: Ook de verheerlijking van criminaliteit kan hierin een grote rol spelen.

→ Willen meedoen met vrienden of familie: Omdat een bekende het ook doet, kan het voor jongeren aantrekkelijker zijn. Groepsdruk en invloed vanuit je peers speelt hier ook in mee.

EEN AANTAL VOORBEELDEN WAAR JONGEREN VOOR GEVRAAGD KUNNEN WORDEN:

→ Pakketje wegbrengen in ruil voor geld: Vaak zijn dit pakketjes waar drugs in zit. Jongeren weten dit meestal niet en ook niet voor wie ze het pakketje wegbrengen.

→ Op de uitkijk staan: Jongeren worden gevraagd om op de uitkijk te staan voor politie, terwijl er om de hoek drugs worden gedeald.

→ Witwassen van geld: Jongeren worden verleid om hun bankrekening als 'geldezel' te laten misbruiken door oplichters. Door hun bankpas uit te lenen maken zij zich (vaak onbewust) schuldig aan het witwassen van illegaal geld en blijft de oplichter anoniem. Ter compensatie krijgen de jongeren een percentage van het gestorte geld. [Bekijk hier een filmpje](#) waarin jongeren aan het woord zijn over geldezels.

→ Een duur telefoonabonnement afsluiten: Op straat worden persoonlijke eigendommen van jongeren afgenomen, bijvoorbeeld een telefoon of fiets. Willen ze dit terug, dan moet ze eerst een duur telefoonabonnement afsluiten. De telefoon moeten ze afstaan en ze blijven zelf achter met een duur abonnement.

→ Verkopen/dealen van drugs: Jongeren worden benaderd of horen via vrienden dat je veel geld kan verdienen door zelf drugs te verkopen, bijvoorbeeld op school. [Bekijk hier een filmpje over drugsdealen op school.](#)

BESCHERMENDE EN RISICOFACTOREN

Niet elke jongere valt voor de verleidingen van het snelle geld of het doen van een 'klus'. Bovendien zijn er verschillende factoren die de kans hierop kunnen verkleinen (beschermend) of vergroten (risico).

Beschermend:

- Een doel hebben in je leven (bijvoorbeeld naar school gaan)
- Fijne en stabiele thuissituatie
- Positieve rolmodellen in hun directe omgeving (bijvoorbeeld een docent, sportcoach)
- Goed en ondersteunend sociaal netwerk
- Sociale weerbaarheid
- Goede schoolresultaten
- Een baan hebben

Risico:

- Gevoeligheid voor groepsdruk of invloed van omgeving
- Criminaliteit binnen je (werk)omgeving of een crimineel rolmodel hebben waar je naar opkijkt
- Schoolverzuim
- Drugsgebruik
- Financieel kwetsbaar zijn

ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT

Bij ondermijnende criminaliteit vervagen de grenzen tussen de bovenwereld ('gewone' maatschappij) en de onderwereld (criminelen). Ondernijning vindt overal en elke dag plaats in veel verschillende vormen. Bij ondernijning gaat het over thema's zoals (drugs)criminaliteit, seksuele en criminele uitbuiting, mensenhandel en witwassen. Steeds vaker zien we dat jongeren benaderd worden om een 'klus' of een bepaalde opdracht te doen. Voor jongeren voelen dit vaak als onschuldige verzoekjes. Eenmaal erin kom je er niet meer makkelijk uit. Willen jongeren eruit stappen dan krijgen ze vaak te maken met bedreiging, chantage, intimidatie of geweld. Ze zijn nooit helemaal veilig en moeten altijd op hun hoede zijn. Daarnaast plegen ze vaak (onbewust) strafbare feiten waardoor ze op jonge leeftijd al een reële kans lopen om opgepakt en gestraft te worden. Dit heeft niet alleen consequenties voor hen zelf maar ook voor hun omgeving (ouders, broers/zussen en vrienden).

Rijksoverheid: Wat is ondernijning?

→ <https://tinyurl.com/3zv8hyn7>

School en Veiligheid: Over criminaliteit op school en het signaleren van ondernijning

→ <https://tinyurl.com/5n6suez6>

CCV: Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid

→ <https://hetccv.nl/>

Dialog- handvatten voor docenten

DE DIALOOG: WAT EN WAAROM

Dialog is een gespreksmethode die er op gericht is om in gesprek te gaan met elkaar, te luisteren naar elkaar, elkaar niet te veroordelen of te willen overtuigen. Het draait om: samen een thema vanuit diverse perspectieven bekijken, vanuit wederzijds respect.

Omdat de dialoog uitgaat van met open blik luisteren naar elkaar en zo diverse perspectieven naast elkaar zetten, is het een geschikte gespreksvorm om maatschappelijk gevoelige thema's mee te bespreken. Juist omdat het niet gericht is op 'eigen gelijk', biedt het de kans om deelnemers een thema van verschillende kanten te laten bekijken en zo tot nieuwe inzichten te komen.

Meer weten over de aanpak van de dialoog? [Download hier](#) Diversions dialoogmethodiek.

AANPAK: GESPREKSFASEN VAN DE DIALOOG

FASE 0 voorbereiding en eigen waardenbepaling

Voordat je in gesprek gaat met jongeren in de klas, is het van belang je voor te bereiden. Allereerst inhoudelijk op het thema: je hoeft geen expert te zijn, maar het is wel van belang om de basis te kennen. En daarnaast op persoonlijk vlak: hoe kijk je zelf naar de thematiek? Aan welke waarden/normen raakt het voor jou, en waarom? Door hier vooraf over na te denken, word je niet verrast tijdens de les wanneer er tegen je waarden aangeschurd wordt. En kun je bewust kiezen om je eigen mening in te zetten wanneer dit bijdraagt aan een nieuw perspectief in de dialoog.

FASE 1 word gesprekspartner

In de eerste fase van de dialoog is het belangrijk dat de jongeren je gaan zien als gesprekspartner. Gebruik de tips en handvatten hiernaast om je deze rol eigen te maken.

FASE 2 faciliteer de dialoog

Wanneer de dialoog op gang is of begint te komen, wil je als facilitator eigenlijk een terugtrekkende beweging kunnen maken. Focus je in deze fase op perspectieven en inbreng vanuit de jongeren, en vraag hun ook op elkaar te reageren.

FASE 3 vat samen en blik terug

Je wilt voorkomen dat jongeren zich niet gehoord voelen, dat perspectieven ontbreken of dat onrust ontstaat omdat er open eindjes in het gesprek blijven. Ook wanneer de schoolbel bijvoorbeeld zorgt voor een abrupte onderbreking van de dialoog: maak dan toch tijd voor een afronding. Maak indien nodig afspraken over het moment waarop de dialoog wordt vervolgd.

Ondermijnende criminaliteit – het stellen van een grens.

Het is belangrijk om een grens te trekken wanneer jongeren aangeven open te staan voor vormen van ondermijnende criminaliteit. Het is bijvoorbeeld strafbaar om je rekening te laten gebruiken om geld door te sluizen (geldezel).

Nodig vervolgens ook uit om in gesprek te gaan. Welke motieven of ervaringen heeft de jongere bijvoorbeeld om geldezel te zijn? En is die zich bewust van de mogelijke gevolgen?

AANPAK: TIPS EN HANDVATTEN TIJDENS DE DIALOOG

TIP 1 heb een open blik

- Ontken het wereldbeeld en de emoties van de deelnemende jongeren niet. Een directe ontkenning zal er namelijk voor zorgen dat iemand zich niet gehoord voelt.
- Zet de deelnemende jongeren in de expertrol. Laat hen vanuit hun perspectief vertellen, en bevraag hun bronnen actief.
- Houd het gesprek open, door zoveel mogelijk diverse perspectieven aan bod te laten komen.
- Geef indien nodig een persoonlijk voorbeeld, wanneer dit een nieuw perspectief inbrengt of een minderheidsmening ondersteunt.

TIP 2 onderzoek schurende perspectieven

- Stimuleer ook deelnemers elkaar kritisch te bevragen en beleg zo de dialoog breed in de groep.
- Als het schuurt, benadruk dan het belang van verschillende perspectieven en het mogen hebben van verschillende meningen in onze open samenleving.
- Verbreed het wereldbeeld van je leerlingen of studenten, door hen kennis te laten maken met perspectieven die eerder onbekend waren voor hen. Maak hierbij gebruik van casuïstiek, bronnen en/of levendige voorbeelden.

TIP 3 wees normatief waar nodig

- Ga pal voor de waarden van onze democratische rechtsstaat staan wanneer je merkt dat leerlingen of studenten deze niet respecteren. Trek een duidelijke grens en handel. Ga vervolgens wél het gesprek aan.
- Wees je te allen tijde bewust van de veiligheid binnen je groep. Grijp in en bied hulp wanneer niet iedereen zich durft uit te spreken, of wanneer deelnemers worden aangevallen op een minderheidsmening. Zet bijvoorbeeld je eigen perspectief in, om zo te ondersteunen en de focus van het gesprek te verleggen.

**WIE
GRIJPT
IN?**

Werkvormen

1. Introductie

DOEL

→ Jongeren snappen waar de les over gaat aan de hand van een actueel praktijkvoorbeeld.

TIJD

→ 5 minuten

2. Waardenverkenning

DOEL

→ Jongeren leren door middel van een dialoog te luisteren, hun mening te formuleren, en kritisch te reflecteren op hun eigen denken en handelen. Daarnaast krijgen zij inzicht in verleidingen en risico's van het uitvoeren van een opdracht voor het snelle geld of om erbij te horen, het belang van je grenzen aangeven en de voordelen van op een eerlijke manier je geld verdienen.

TIJD

→ 15 minuten

3. Casuïstiek

DOEL

→ Jongeren gaan aan de hand van een casus op een veilige manier met elkaar in gesprek over situaties van fictieve personen die vallen onder ondermijnende criminaliteit. Jongeren denken na over hun eigen grenzen en over de risico's en gevolgen van de keuzes die de personages maken door middel van stuurvragen.

TIJD

→ 15 minuten per casus

4. Burgemeester voor een dag

DOEL

→ Jongeren worden geactiveerd om zelf een rol te spelen in het tegengaan van ondermijnende criminaliteit. Ook gaan ze met elkaar in gesprek over hoe je jongeren bewust kunt maken van de nadelen van het uitvoeren van een opdracht voor het snelle geld of om erbij te horen, en hoe je jongeren kunt helpen aan een veilige en eerlijke carrière.

TIJD

→ 25 minuten

**WIE
GRIJPT
IN?**

1 Introductie

DOEL

Jongeren snappen waar de les over gaat aan de hand van een actueel praktijkvoorbeeld.

TIJD

5 minuten

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Geef een korte introductie over de les:

“Steeds vaker worden jongeren benaderd om een ‘klus’ of een bepaalde opdracht te doen, bijvoorbeeld even op de uitkijk te staan, een pakketje weg te brengen of je pinpas uit te lenen. Dat gebeurt dan via via, doordat je iemand leert kennen bij school of op straat, maar ook met een berichtje via Snapchat of Telegram. Dit lijkt vaak onschuldig, maar is vaak strafbaar en kan grote gevolgen hebben voor jezelf, jouw omgeving of voor de samenleving. Natuurlijk krijgt niet iedereen hiermee te maken, maar misschien zie je het wel eens gebeuren in je omgeving of hoor je er wel eens iets over. Vandaag gaan we hierover met elkaar in gesprek en gaan we nadenken over waarom jongeren hiermee te maken krijgen en hoe dit voorkomen kan worden.”

Om het onderwerp van de les goed te kunnen introduceren raden wij aan om op zoek te gaan naar een actueel praktijkvoorbeeld, video of nieuwsbericht dat de situaties rondom ondermijnende criminaliteit of het uitvoeren van een opdracht voor het snelle geld of om erbij te horen goed illustreert. Belangrijk hierbij is dat het voorbeeld goed aansluit bij de belevingswereld van jongeren. Kijk naar voorbeelden die tot de verbeelding spreken of waarin jongeren zelf aan het woord komen.

AAN DE SLAG

Licht het gekozen praktijkvoorbeeld toe of laat de video zien.

Je kunt hierbij denken aan:

- Een actueel of opvallend voorbeeld uit het nieuws naar iets opvallends, bijvoorbeeld [dit artikel](#).
- iets dat recentelijk op school is gebeurd.
- Een video over het witwassen van geld door uitlenen bankrekening (geldezel), bijvoorbeeld [deze video](#).

Vraag op basis van het voorbeeld kort wat jongeren is opgevallen en wat zij er al van weten. Geef aan dat dit een van de voorbeelden is waar jongeren mee te maken kunnen krijgen en dat jullie het hier in deze les verder met elkaar over gaan hebben. Maak vervolgens een bruggetje naar het volgende lesonderdeel.

2 Waarden- verkenning

DOEL

Jongeren leren door middel van een dialoog te luisteren, hun mening te formuleren, en kritisch te reflecteren op hun eigen denken en handelen. Daarnaast krijgen zij inzicht in verleidingen en risico's van het uitvoeren van een opdracht voor het snelle geld of om erbij te horen, het belang van je grenzen aan-geven en de voordelen van op een eerlijke manier je geld verdienen.

TIJD

15 minuten (afhankelijk van het aantal stellingen)

Voor dit onderdeel is het verstandig om van tevoren de dialooghandvatten voor docenten goed door te nemen. Hierin staan tips die je kunt gebruiken wanneer je de dialoog aangaat of faciliteert in de klas

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Trek een denkbeeldige lijn van links naar rechts in de ruimte. Links op de lijn staan betekent oneens, rechts betekent eens en het midden betekent neutraal. Laat de klas na het voorlezen van een stelling bepalen in hoeverre zij het eens of oneens zijn met de stelling door ergens op de lijn te gaan staan. Jongeren worden met deze oefening uitgenodigd om een genuanceerde mening te laten zien, omdat ze bijvoorbeeld ook op 30% of 60% kunnen gaan staan.

Goed om mee te geven aan de jongeren is dat zij ook hun mening kunnen aanpassen op basis van wat iemand anders zegt. Ze mogen tijdens het gesprek dus schuiven op de lijn.

Tip: Begin niet met het bevragen van de jongeren die aan de twee uiterste kanten staan, maar start juist in het midden. Zo voorkom je dat de meest uiteenlopende meningen direct tegenover elkaar gezet worden en bied je meer ruimte voor een dialoog.

Kies 1 of 2 stellingen uit onderstaand lijstje. Vraag de klas om een korte reactie. Het doel van deze stellingen is met name dat jongeren de kans krijgen te oefenen met de werkwijze.

- Ik vind merkkleding belangrijk.
- Ik wil later veel geld verdienen.

Kies vervolgens, op basis van wat je het beste bij de klas vindt passen, één van de onderstaande reeksen met stellingen. Kies per reeks 2 à 3 stellingen (afhankelijk van de tijd) waarover je de klas kort in gesprek laat gaan. Vraag door als je iets opvallends hoort en laat de deelnemers vooral op elkaar reageren. Geef na afloop ter aanvulling een korte toelichting over de onderwerpen die besproken zijn

REEKS 1

- Ik ervaar wel eens groepsdruk om bepaalde dingen te doen die ik niet uit mezelf zou doen.
- Ik help mijn vrienden altijd, maakt niet uit wat ze van mij vragen.
- Als ik weet dat een vriend(in) van mij drugs dealt, dan zou ik diegene daarop aanspreken.
- Ook jongeren die zelf niet volledig doorhebben dat ze een strafbaar feit plegen moeten worden gestraft.

Toelichting vanuit docent: Altijd klaar willen staan voor je vrienden is een mooie eigenschap. Soms kan het ook lastig zijn om 'nee' te zeggen. Want hoe pak je dat aan? En waar trek je de grens? Stel je voor: een vriendin die drugs dealt vraagt aan jou of je eventjes een bestelling wilt afleveren bij een kennis. Omdat je haar altijd wilt helpen doe je dit, en zo lever je zonder dat je het weet 5 joints af. Voor het OM word je nu gezien als een dealer en ben je dus strafbaar.

REEKS 2

- Ik kijk op naar mensen met veel geld en dure spullen.
- Als iemand die ik nog niet zo lang ken mij ineens hele dure sneakers geeft, zou ik dat normaal vinden.
- Als een vriend(in) mij vraagt om een 'klus' te doen in ruil voor dure spullen, zoek ik daar niks achter.
- Ik vind het belangrijk dat ik later kan solliciteren op een baan, zonder dat mijn verleden hier effect op heeft.

Toelichting vanuit docent: Het hebben van dure spullen kan als statussymbool worden gezien door jongeren. Sommige jongeren kiezen er daarom voor om een 'klus' te doen, in ruil voor dure spullen. Vaak heeft dit helaas ook een langdurig nadelig gevolg. Door strafbare feiten te plegen kan je vanaf je 12e al een strafblad krijgen, wat ervoor kan zorgen dat je geen VOG kan krijgen als je die nodig hebt. Een VOG staat voor "verklaring omtrent gedrag". Een bedrijf waar je stage wilt lopen of werken, kan een VOG eisen. Er wordt dan een check gedaan op je verleden en er wordt gekeken of je daar wel werkzaam mag zijn. Wil je in een magazijn werken, maar heb je vroeger gestolen, krijg je geen VOG. Wil je taxichauffeur worden maar je was bestuurder tijdens een overval, dan krijg je ook geen VOG.

Sluit de dialoog af door ruim de tijd te nemen voor de afronding. Geef een samenvatting (fase 3 uit de dialooghandvatten) en bedank de jongeren voor hun inbreng.

2 Casussen (1/3)

DOEL

Jongeren gaan aan de hand van een casus op een veilige manier met elkaar in gesprek over situaties van fictieve personen die vallen onder ondermijnende criminaliteit. Jongeren denken na over de risico's en gevolgen van de keuzes die de personages maken door middel van stuurvragen en over hun eigen grenzen.

TIJD

15 minuten per casus

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Kies een casus die goed aansluit bij de klas. Laat de casus klassikaal voorlezen. Werk daarna volgens het think-pair-share principe: laat de jongeren kort zelf nadenken over de stuurvragen, wissel dit vervolgens in tweetallen uit, en vraag dan klassikaal naar de belangrijkste bevindingen. Probeer zoveel mogelijk in fase 2 van de dialoog te werken: laat de jongeren op elkaar reageren. Let ook op de dialoogtips: onderzoek schurende perspectieven, maar wees normatief waar nodig en trek een grens waar de grenzen van de rechtsstaat worden overschreden. Herhaal dit eventueel met een volgende casus. Sluit het gesprek af door ruim de tijd te nemen voor de afronding: geef een samenvatting (fase 3 uit de dialooghandvatten) en bedank de jongeren voor hun inbreng.

CASUS NATHALIE

GELD LATEN OVERMAKEN NAAR JE BANKREKENING

Nathalie is al een paar weken intensief aan het chatten met een jongen via Instagram. Ze hebben elkaar daar ontmoet en ze is hélemaal weg van hem. Volgens haar is hij veel volwassener dan de jongens op school en begrijpt hij haar erg goed. Ze hebben namelijk allebei een moeilijke jeugd gehad. Haar vriendin Zoë vraagt zich af of de jongen die Nathalie heeft leren kennen wel te vertrouwen is. Wanneer Nathalie haar laat meelesen met de berichtjes, valt het haar op dat de jongen op een gegeven moment om Nathalies bankrekeningnummer vraagt, zodat hij geld naar haar kan overmaken. Als Zoë vraagt waar dat voor is zegt Nathalie: "Oh, ik moest het gewoon weer naar een vriend van hem overmaken en toen mocht ik zelf 50 euro houden. Chill toch?".

VRAGEN

NORMAAL OF NIET – WAT VIND JIJ?

- Kan jij je voorstellen dat Nathalie geld naar haar bankrekening laat overmaken?
- Vind je dat Nathalie iets anders had moeten doen?
- Ken jij in je omgeving mensen die hier wel eens mee te maken hebben gehad?

JOUW ROL

- Wat zou jij doen als je bevriend was met Nathalie?
- Zou je het lastig vinden om hierover in gesprek te gaan met Nathalie? Hoe zou je zo'n gesprek aanpakken?

GEVOLGEN & STRAF

- Waarom denk je dat de jongen geld overmaakt naar Nathalie?
- Is het onschuldig, of zou er ook iets anders achter kunnen zitten?
- Wat denk je dat de gevolgen voor Nathalie zouden kunnen zijn? En de gevolgen voor de jongen?
- Is het strafbaar wat Nathalie doet?
- Denk je dat Nathalie zich hiervan bewust is?

VOOR DOCENT

Als docent kan je hier toelichten dat dit vaker gebeurt. Jongeren worden verleid om hun bankrekening als een zogeheten 'geldezel' te laten misbruiken in ruil voor geld of spullen. Er wordt dan geld op je bankrekening gestort, vaak is dit gestolen geld dat bijvoorbeeld verkregen is door mensen op te lichten. Vervolgens wordt het geld opgenomen van de bankrekening van de jongere. Als geldezel kan je je zo schuldig maken aan witwassen van geld - dat is strafbaar - en de oplichter blijft anoniem. Daarnaast moet je al het gestolen geld terugbetalen.

2 Casussen (2/3)

CASUS AHMED

NIEUWE SNEAKERS

Ahmed (15) gaat sinds een tijdje om met een groep jongens die een stuk ouder zijn dan hij zelf. Hij kent de groep via zijn oudere broer. Na school gaat hij regelmatig met ze hangen bij een bankje en eten ze wat snacks. Een van de jongens, Tim (18), komt hem zoals gewoonlijk weer eens ophalen bij school. Ahmed ziet dat hij nieuwe sneakers heeft en geeft hem hier een compliment over. Tim bedankt hem. Een paar dagen later als Ahmed weer heeft afgesproken met Tim, komt hij aanzetten met een schoendoos met dezelfde sneakers erin. Tim zegt: "Deze krijg je van mij, omdat je ze zo mooi vond!" Ahmed twijfelt of hij dit wel kan aannemen, maar vindt de sneakers echt heel mooi. Ze passen ook precies goed.

Een week later gaat Ahmed weer naar het bankje om te hangen met de oudere jongens. Als hij aankomt, vraagt Tim of hij even met hem meegaat. Tim vraagt of Ahmed een kwartiertje wil wachten op de hoek van de straat, en dat hij hem moet bellen als hij de politie ziet. Ahmed geeft aan dat hij dit liever niet wil doen. Waarop Tim zegt: "Je wilde die sneakers toch ook? Dan moet je nu wel wat voor me terug doen. En zo erg is het niet, dus doe het nou maar gewoon."

VRAGEN

NORMAAL OF NIET – WAT VIND JIJ?

- Kan jij je voorstellen dat Ahmed de sneakers aanneemt van Tim?
- Vind je Tim een goede vriend voor Ahmed?
- Vind je dat Ahmed iets anders had moeten doen?
- Ken jij in je omgeving mensen die hier wel eens mee te maken hebben gehad?

JOUW ROL

- Wat had jij gedaan als jij bevriend was met Tim? Had jij de sneakers aangenomen?
- Zou je het lastig vinden om nee te zeggen? Hoe zou je zo'n gesprek aanpakken?
- Zou jij nog vrienden kunnen zijn met Tim, waarom wel/niet?

GEVOLGEN & STRAF

- Waarvoor denk je dat de Ahmed op de uitkijk moest staan?
- Is het onschuldig, of zou er ook iets anders achter kunnen zitten?
- Wat denk je dat de gevolgen voor Ahmed zouden kunnen zijn? En de gevolgen voor Tim?
- Is het strafbaar wat Ahmed doet?
- Denk je dat Ahmed zich hiervan bewust is? En Tim?

VOOR DOCENT

Als docent kan je hier toelichten dat dit vaker gebeurt. Jongeren leren wel eens iemand kennen, bijvoorbeeld op straat of via social media. De persoon doet zich voor als een vriend, probeert echt vertrouwen te winnen en geeft de jongere een cadeau, bijvoorbeeld dure sneakers of geld om iets te kopen. Vervolgens eisen ze na een tijdje een tegenprestatie, bijvoorbeeld om even op de uitkijk staan bij een drugsdeal, en kom je er als jongere niet meer makkelijk onderuit. Dit wordt ook wel 'grooming' genoemd.

WIE
GRIJPT
IN?

2 Casussen (3/3)

CASUS DYLAN

PAKKETJE OPHALEN

Dylan (15) chillt regelmatig thuis bij zijn neef na schooltijd. Op een dag vertelt zijn neef dat hij een dubbele afspraak heeft en vraagt of Dylan een pakketje kan halen bij iemand die hij kent. Hij kan je hier 50 euro voor geven, zeker omdat het zo last-minute is. Dylan ziet zijn neef sinds kort rondrijden in een snelle sportauto en hij draagt dure merkkleding en een mooi horloge. Dylan kijkt echt naar zijn neef op en ziet hem als een groot voorbeeld, maar soms vraagt hij zich wel af waar zijn neef het geld vandaan haalt. Hij heeft hem nog nooit over werk horen praten. Zelf heeft Dylan een bijbaantje bij de supermarkt, maar zo makkelijk wat extra geld verdienen lijkt hem wel wat. Die middag gaat Dylan op pad om het pakketje op te halen. Als Dylan weer terugkomt, stopt zijn neef een briefje van 50 in zijn handen en zegt: "Thanks voor je hulp, ik wist dat ik op je kon rekenen."

VRAGEN

NORMAAL OF NIET – WAT VIND JIJ?

- Kan jij je voorstellen dat Dylan dit doet voor zijn neef?
- Waarom zou Dylans neef het pakketje zelf niet ophalen?
- Vind je dat Dylan iets anders had kunnen doen?
- Ken jij in je omgeving mensen die hier wel eens mee te maken hebben gehad?
- Wat vind jij ervan dat Dylans neef veel dure spullen heeft, maar nooit over werk praat?

JOUW ROL

- Wat had jij gedaan als jij in dezelfde situatie zat als Dylan?
- Zou je het lastig vinden om nee te zeggen tegen je neef (of tegen een ander familielid)? Hoe zou je zo'n gesprek aanpakken?

GEVOLGEN & STRAF

- Is het onschuldig dat Dylan een pakketje moest ophalen, of zou er ook iets anders achter kunnen zitten?
- Wat denk je dat de gevolgen voor Dylan zouden kunnen zijn? En de gevolgen voor zijn neef?
- Is het strafbaar wat Dylan doet?
- Denk je dat Dylan zich hiervan bewust is? En zijn neef?

VOOR DOCENT

Als docent kan je hier toelichten dat dit vaker gebeurt. Jongeren worden regelmatig via sociale media, maar ook via vrienden of familie gevraagd om een pakketje op te halen of weg te brengen in ruil voor geld of spullen. Vaak zijn dit pakketjes waar drugs in zit. Jongeren weten dit meestal niet. Een pakketje vervoeren waar drugs in zit, is strafbaar. De kans is ook groot dan Dylan hierna nog een keer gevraagd wordt om een klus te doen.

**WIE
GRIJPT
IN?**

3 Burgemeester voor een dag

DOEL

Jongeren worden geactiveerd om zelf een rol te spelen in het weerbaar maken van jongeren tegen ondermijnende criminaliteit. Ook gaan ze met elkaar in gesprek over hoe je jongeren bewust kunt maken van de nadelen van het uitvoeren van een opdracht voor het snelle geld of om erbij te horen, én hoe je jongeren kunt helpen aan een veilige en eerlijke carrière.

TIJD

25 minuten

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Verdeel de klas in kleinere groepen (ongeveer 5 à 6 jongeren per groep). Leg kort uit dat de jongeren een (fictieve maar representatieve) casus te horen krijgen over een gemeente waarin jongeren steeds vaker benaderd worden om een 'klus' te doen. Aan de klas de taak om in hun groep mogelijke oplossingen en adviezen voor deze gemeente te formuleren om dit aan te pakken en te voorkomen.

Lees nu eerst de casus voor.

Geef de groepen kort de tijd om de casus te bespreken aan de hand van bijgevoegde stuurvragen. Geef ze vervolgens kort de tijd om de gemeente drie adviezen mee te geven. Vervolgens kiest ieder groepje één woordvoerder die het advies gaat presenteren aan de gemeente (2 minuten per groepje). De klas mag stemmen welk advies zij het beste vindt. Hieronder vind je een overzicht met voordelen van op een legale manier geld verdienen. Eventueel kun je de jongeren hier halverwege mee inspireren voor oplossingsrichtingen.

De voordelen van op een legale manier aan je geld komen

- Je hoeft niet bang te zijn, je veilig voelen
- Weten dat je niks verkeerd doet
- Eerlijkheid
- Op eigen kracht dingen voor elkaar krijgen

Belangrijk om jongeren hierbij ook te laten nadenken over het belang van gelijke kansen. Is het bijvoorbeeld voor elke jongere even makkelijk om naar school te gaan, een diploma te halen of tot de arbeidsmarkt toe te treden?

CASUS – GEMEENTE GRIJPDAM

Het bestuur van de gemeente Grijpdam krijgt steeds meer signalen dat er via sociale media jongeren worden benaderd om een 'klus' of een bepaalde opdracht te doen in ruil voor geld of dure spullen, meestal anoniem via Snapchat. Jongeren worden gevraagd om iets te doen wat op het eerste gezicht niet zo veel kwaad lijken te kunnen. Vervolgens worden ze onder druk gezet of gechanteerd om meer en ernstigere strafbare feiten te plegen, waardoor er al snel geen weg terug meer lijkt. Onlangs zijn er nog een aantal jongens van onder de 15 veroordeeld voor drugshandel en het einde lijkt niet in zicht. Het gemeentebestuur van Grijpdam is ten einde raad. Ze hebben al een aantal dingen geprobeerd, maar weten niet waar ze nu het beste kunnen beginnen om dit tegen te gaan. Welke adviezen zou jij deze gemeente geven?

VRAGEN

- Waarom denken jullie dat jongeren soms 'ja' zeggen tegen dit soort verzoeken?
- Op welke manieren zou de gemeente Grijpdam kunnen voorkomen dat jongeren in de verleiding komen om dit soort 'klussen' te doen?
 - Hoe zou je jongeren bewust kunnen maken van de risico's hiervan?
 - Hoe zou je ervoor kunnen zorgen dat jongeren makkelijker 'nee' kunnen zeggen?
- Welke straffen moeten jongeren die dit soort strafbare klussen hebben gedaan krijgen? Wanneer moet er wel ingegrepen worden, en wanneer niet?
- Wie ga je bij jouw plan betrekken? Welke mensen of instanties kunnen hierbij helpen, denk bijvoorbeeld aan de ouders, scholen, jongerenwerkers, straatcoaches, bedrijven, politie, sportverenigingen, maatschappelijk werk?
- Hoe kan de gemeente Grijpdam jongeren laten inzien dat een doel hebben (bijvoorbeeld naar school gaan of weten wat je later wilt worden) kan helpen om jongeren op het rechte pad te houden?
 - Hebben alle jongeren hierbij altijd gelijke kansen? Wat is daarvoor nodig?